

TERUGPLAATSEN
HISTORISCHE GEDENKSTEEN
ANNO 1632

hulsbeker
watermolen

STICHTING HULSBEKER WATERMOLEN

Secretariaat:

De heer H. Koïter
Peterskamplaan 15, 7576 TR Oldenzaal
Telefoon: 0541-511094 / 06-10703551
E-mail: henkkoiter@gmail.com

Voorzitter:

de heer M. Snijders

Bestuursleden:

Buro Anno 1998, Restauratie & Ontwerp
Philip Heitkamp
Telefoon: 0541-512118 / 06-12794245

H. Zoontjes – Bureau voor Tuin & Landschap
Huub Zoontjes
Telefoon: 0541-531513 / 06-30397139

Facebook:

<https://www.facebook.com/Hulsbeker-Watermolen-457815231421155>

Oldenzaal, 21 Februari 2019

M E T D A N K A A N

financiële bijdragen van:

Gemeente Oldenzaal
Regio Twente
Rabobank Coöperatiefonds
Boeskoolfonds
Hotel Erve Hulsbeek
Rotary Oldenzaal
Geldermanstichting
Stichting Scholtenhaer

bijdragen in natura van:

Museum Het Palthehuis, Oldenzaal - schenking gedenksteen
H. Zoontjes, Bureau voor Tuin & Landschap, Oldenzaal - planvorming
Buro Anno1998, Oldenzaal - planvorming
Notariskantoor Kroeze, Oldenzaal - erfpachtovereenkomst
Grenspunt BV, Oldenzaal - inmeting kadaster
Villapark Eureka, Deurningen - folders

uitvoerende partijen:

Ophuis Bouwbedrijf, Rossum - aanbrengen betonfundatie.
Denekampse Metaal Industrie BV (DMI bv), Denekamp - zuil cortenstaal
Damink Tuin en Landschap, Agelo - plaatsen en montage zuil en steen
Natursteinwerk Monser GmbH, Nordhorn - zandsteenbewerking
Huub Zoontjes, H. Zoontjes, Bureau voor T&L, Oldenzaal - ontwerp en begeleiding
Philip Heitkamp, Buro Anno 1998, Oldenzaal - ontwerp en begeleiding

O L D E N Z A A L S M O L E N A A R S G I L D E

Marcel Snijders - Trudy Vloothuis - Huub Zoontjes - Philip Heitkamp - Piet Heuvelmans
Robert Monnikhoff - Gerard Herbrink - Harm Meek - Jos Olde Hanter - Moniek Bazen
Toon Brummelhuis - Mathieu Paalhaar - Ruben Koiter - Henk Köiter

1 INLEIDING

Het huidige recreatiegebied Het Hulsbeek vormde tot begin jaren 1970 een gevarieerd landschap met het beekdal van de Gammelkerbeek, kleinschalige landbouwpercelen, bospercelen, houtwallen en een landgoed.

Erve Het Hulsbeek komen we voor het eerst tegen in het Manuaal van de Rentmeester van Twente van 1385, het ging hier om de pacht, die het erve moest opbrengen aan de Bisschop van Utrecht en daartoe afdragen aan de hof te Oldenzaal.

In het Hulsbeek hebben twee watermolens gestaan waarvan de laatste in 1749 is afgebroken. Het zijn waarschijnlijk onderslag korenmolens geweest. Van de "onderste molen" vinden we de restanten nog terug in de beek. Het betreft hier houten palen, funderingsresten en de gemetselde vloer van kloostermoppen in de beek. In de tuin van Museum Het Palthehuis in Oldenzaal is nog een gevelsteen bewaard gebleven waarin geschreven staat dat de watermolen in 1589 is afgebrand en herbouwd in 1632. Op deze watermolen heeft dit project betrekking.

Andere interessante cultuurhistorische waarden op het Hulsbeek zijn het voormalige landgoed van de Oldenzaalse textielfamilie Gelderman, met een landhuis dat destijds is ontworpen door de architect Karel Muller en de onlangs herstelde tuin van de hand van Leonard Anthony Springer ("Springertuin"). Verder bevond zich elders op Het Hulsbeek bevond zich de "galgenbult", waar ooit de legendarische Huttenkloas is terechtgesteld.

Tegenwoordig is recreatiegebied Het Hulsbeek vooral bekend vanwege haar recreatieve voorzieningen en bijzondere natuurwaarden.

Recreatiepark Het Hulsbeek heeft veel in huis om zicht te kunnen ontwikkelen tot "recreatielandgoed". Het project Hulsbeker Watermolen past hier prima in. Voorts sluit het plan goed aan bij de functie van het recreatiepark als poort van het Nationaal Landschap Noordoost Twente.

In het kader van de Hulsbeekvisie heeft Bas Slatman deze plek al in 2007 aangeduid als een belangrijke en betekenisvolle plek. In de zomer van 2010 is op zijn initiatief een projectgroep gevormd om een plan te ontwikkelen voor de Hulsbeker watermolen. Na zijn overlijden in augustus van dat jaar is de stichting opgericht en is gestart met onderzoek naar de mogelijkheden en met het maken van het ontwerp. In 2011 is gestart met het werven van fondsen waarmee de eerste fasen van het project konden worden gerealiseerd: de corten-stalen molenbrug, de molencirkel en het waterrad.

2 HET PROJECT HULSBEKER WATERMOLEN

Het project "Hulsbeker Watermolen" omvat het beleefbaar maken van de archeologische resten door middel van een molenbrug, een waterrad en de "molencirkel".

Aspecten die aan de orde komen zijn beleving, educatie, cultuurhistorie, recreatie en verbijzondering van de plek in de Gammelker beek, grenzend aan de historische Springertuin bij Erve Hulsbeek.

Met het oog op toegankelijkheid en beleefbaarheid van de archeologische resten in de beekbodem is de molenbrug in 2013 gerealiseerd waarbij, naast functionaliteit, is gezocht naar mogelijkheden om de lommerrijke plek met haar betoverende lichtinval te verbijzonderen en een eigentijds element toe te voegen aan de Springertuin. In historisch perspectief gezien is er een nieuwe "laag" toegevoegd aan de Springertuin. Hierbij zijn functionaliteit, esthetiek en cultuurhistorische elementen op kunstzinnige wijze samengebracht. Vervolgens is in 2014 het grote waterrad gerealiseerd.

De basis is een min of meer zwevend slingerpad die de wandelaar dicht bij de archeologische resten van de watermolen brengt. Er zijn twee ellipsvormige plateaus aangebracht die grotendeels vrij boven de beek zweven. Vanaf deze plateaus kunnen de archeologische resten vanuit verschillende perspectieven bekeken worden. In één plateau een deel van de tekst van de originele gevelsteen van de watermolen uit 1632 uitgesneden. Het slingerpad en de plateaus zijn uitgevoerd in cortenstaal. De roestkleur geeft het geheel een robuuste, natuurlijke en eerlijke uitstraling.

In de Springertuin komt het slingerpad uit in een cirkel van 12 zuilen van Bentheimer zandsteen. Dit aantal verwijst naar de 12 molens die Oldenzaal in haar geschiedenis heeft gehad. Elke zuil is voorzien van een naam van een Oldenzaalse molen.

Het watterrad heeft een doorsnede van vier meter. Het rad is vervaardigd van cortenstaal waardoor het qua materialisering aansluit bij de molenbrug. Het is herkenbaar als een Twents watermolenrad, echter heeft door de constructie en het gebruik van cortenstaal een eerlijke, eigentijdse uitstraling. Het rad wordt aangedreven door het stromende water van de Gammelkerbeek. Zowel vanuit de Springertuin als vanaf de zonneweide is het langzaam draaiende rad een echte blikvanger. Hiermee zal het tevens een verwijzing zijn naar het feit dat het Hulsbeek niet alleen een recreatiegebied is, maar ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt het nodige te bieden heeft. Verder zijn er speciaal vormgegeven zitgelegenheden en informatiepanelen geplaatst, waarin ruwe brokken Bentheimer zandsteen verwerkt.

3 TERUGPLAATSEN HISTORISCHE GEDENKSTEEN ANNO 1632

In de tuin van historisch museum Het Palthehuis bevindt zich de bewaard gebleven gedenksteen van de Hulsbeker Watermolen. Deze steen komt uit 1632 toen de molen, verwoest in 1589, is herbouwd.

Deze unieke steen is door Stichting Vrienden van het Palthehuis geschonken aan de Stichting Hulsbeker Watermolen.

Het terugplaatsen van deze steen op de oorspronkelijke plek kan worden gezien als de kroon op het project Hulsbeker Watermolen.

Met grote zorg is onderzocht op welke wijze de steen verantwoord en fraai kan worden opgesteld. Gekozen is voor een gebogen wand van cortenstaal waarin de steen zal worden geïntegreerd. De gedenksteen zal te bewonderen zijn vanaf de wandelsteiger die over de archeologische resten in de beek leidt.

Aan het project wordt een aantal educatieve activiteiten gekoppeld. Er worden drie lezingen c.q. presentaties georganiseerd die bij het archeohotspot in het koetshuis van het Palthehuis aangeboden zullen worden. Daarnaast zal er een belevingswandeling worden georganiseerd langs de Gammelkerbeek waar de twee Hulsbekerwatermolens hebben gestaan. Daarbij zullen 2 acteurs de molenaars van destijds verbeelden.

4 SITUERING

